

Митра Рељић

Универзитет у Приштини са привременим
седиштем у Косовској Митровици
Филозофски факултет
Катедра за руски језик и књижевност
hvostanskazemlja@gmail.com

УДК 811.16:929 Пипер, П.

<https://doi.org/10.18485/slavistika.2022.26.1.1>

Прегледни рад

примљен: 11. 4. 2022.

прихваћено за штампу 26.07.2022.

СЛОВЕНСКА МИСИЈА АКАДЕМИКА ПРЕДРАГА ПИПЕРА

Научна, педагошка и хришћанска преданост академика Предрага Пипера славистици и Словенству ставља га у ред најплеменитијих представника словенског рода – истинских настављача мисије Свете солунске браће. Његово, по обиму и резултатима, импресивно научно дело показује да је на све словенске језике и културе, попут давних нам предака, гледао као на *своје* и *наше*. Отуд га са пута који је одабрао нису могле померити никакве – верским, идеолошким, политичким и иним расколима инициране антимиције које прате Словене од самих почетака њихове хришћанске историје све до данас.

Кључне речи: Предраг Пипер, Света браћа, славистика, Словенство, мисија, језик, култура, традиција, идентитет.

Academician Predrag Piper's scientific, pedagogical and Christian commitment to Slavic studies and to Slavhood puts him among the noblest representatives of the Slavic nation – true successors to the Holy Thessalonian Brothers' mission. His scientific work, hugely impressive in terms of both scope and results, shows that he, like our ancient ancestors, regarded all Slavic languages and cultures as *his own* and *ours*. Therefore, no anti-mission initiated by religious, ideological, political and other divisions that have followed the Slavic peoples from the very beginnings of their Christian history until today could move him from the path he had chosen.

Keywords: Predrag Piper, Holy Brothers, Slavic studies, Slavhood, mission, language, culture, tradition, identity.

Професор Предраг Пипер је, по сопственом сведочењу, негде у седмом или осмом разреду био награђен за писмени задатак на тему о будућој професији у којем је написао да ће бити слависта (Јевтић 2009: 20). Судећи само по доступној нам библиографији академика Пипера (многе идеје које велики људи несебично посеју у успутним, краћим или дужим, разговорима остану незабележене, али – добро то знамо – накнадно и посредно донесу трајне плодове), лако је замислити на каквом би губитку славистика данас била да је којим случајем Предраг Пипер изневерио своју дечачку машту. Мада сâм напомиње да се не сећа како је у награђеном писменом задатку и образложио жељу да постане слависта, можемо наслутити да га је, поред чињенице да му се сестра од тетке већ бавила славистиком, будућој професији могло привући нешто, иако још увек недовољно познато, свакако лепо и блиско.¹

¹ Мој сарајевски професор, академик Малик Мулић, аутор *Српских извора „плетенија словес“*, једном нам је у паузи између два часа испричао занимљив детаљ из Берлина, где је боравио као гостујући професор. Чекајући аутобус на једној од станица заједно са немачким колегом, загледао се у две девојке, па, не издржавши, гласно приметио: „Погледајте колега како су оне дјевојке лијепе”. Одговор је гласио: „Опростите, колега, али ја на њима и не ви-

Сећање на прегалаштво Предрага Пипера на пољу славистике неретко је, по инерцији, сећање и на давну 863. г., тренутак кад Солунска браћа прихватају задатак чијим ће испуњењем оплеменити словенски свет, или на прву литургију служену „на Васкрс 2. априла 864. године у стоном граду кнеза Растислава” (Пипер 2014: 12), или на 868, када Константин, не стигавши да добије своју епископију а словенска црква свог угледног пастира (Бернштајн 1984: 101), на самртној постељи у Риму оставља завештање брату Методију да, упркос чежњи за монашким животом на Олимпу, настави учитељски посао (Исто: 102). О Светој солунској браћи – њиховом животу и подвигу многи су писали, али је мало оних који су о њима приповедали са толико сугестивне захвалности као што је то чинио Предраг Пипер, подсећајући много пута на чињеницу да су само словенско писмо створили свети људи.²

„Ниједно данашње писмо не може се нечим сличним похвалити (...) Не само да су свети људи створили ћирилицу, него су они са својим учитељима утемељили и словенску филологију, којој припада српска филологија. Стварање писма, стварање на том писму, превођење, наставни рад, све су то били, а и данас су, основни филолошки послови, тако да су данашњи слависти настављачи високе мисије својих светих претходника.” (Пипер 2018).

Израђена лична научна и професорска етика академика Предрага Пипера никада му није допуштала да другима препоручује задатке којих се и сам није прихватао. Према томе, сугестивно подсећање на чињеницу да су слависти настављачи мисије светих претходника само потврђује да је свој позив искључиво тако разумевао и на том путу сигурно корачао. Указујући на чињеницу да се мисија Светих Ћирила и Методија није сводила на пуко описмењавање људи него да је главни њен циљ било њихово утврђивање у вери на језику који су разумели, Предраг Пипер подвлачи: „Историја Словена дели се на два неједнака дела. Знаци који их деле су крст и слово, хришћанство и писменост. Словени су у IX веку из једне епохе прешли у другу кроз капију отворене књиге, под знаком крста.” (Пипер 2014: 7). То значи да су из дотадашње културе ограничене искључиво етничком самосвешћу закорачили у свет који је откривао свагдашњи сакрални карактер културе. Истичући потребу таквог поимања културе, Предраг Пипер (2018) каже:

„Ако се пође од чињенице да културе нема без култа,³ као највиших вредности, којима треба тежити, и без култивисања као неговања тих вредности и узрастања ка њима, онда широко схватање културе непотребно релативизује суштину тога појма (...) Руски академик Димитрије С. Лихачов о томе каже ‘Култура је оно што у највећој мери

дим ништа посебно лијепо”. „Тек кад сам ушао у аутобус и прошао поред двију дјевојака” – закључио је професор Мулић своје сећање – „чуо сам да говоре лужичкосрпски.”

² Тумачећи прво словенско писмо, Црноризац Храбар, између осталог, каже да је за разлику од грчког алфабета „чији корени сежу у паганску прошлост, словенска азбука у целости хришћанска коју је, уз то, створио свети човек” (према Верещагин 2003: 72–73).

³ „Култура је рођена из култа. Њени извори су сакрални. Зачета је уз храм и од самих почетака била је везана за верски живот” (Бердяев 2006).

оправдава пред Богом постојање једног народа'. Култура је, дакле, много више од уљудности и уљуђености, она се мери обоженошћу" – закључује академик Пипер.

Идеал Словена – тврдио је Милош Ђурић (1997: 263) – „исцрпљује се у племенитом човеку”, па је и мисију Словена видео као *хармонију пуне човечности*. „Ње још нема; Словенима пада у део да је донесу, и кад је донесу, она ће бити онај потпис што га Господ меће под своја дела кад је њима задовољан” (Исто). С обзиром на свеколике словенске расколе, поготово на тренутна болна догађања на истоку Славије, речи виђеног философа данас многим звуче тек као пука жеља коју је можда чак и неумесно помињати. Али, ако бисмо их прећутали, значило би да смо коначно посустали, да смо се одрекли себе, неверивши истовремено све оно у шта је Предраг Пипер уградио цео свој живот. То што је језичко прегалаштво Свете браће мимоишло Пољаке, а неке друге словенске народе само накратко дотакло, не потири чињеницу да су Словени у 9. веку говорили безмало истим језиком. То се јасно види из писма које је великоморавски кнез Рагислав упутио византијском цару Михаилу III у којем је, према Константиновом житију, између осталог, стајало: „Наши људи одбацили су паганство и придржавају се хришћанског закона, али немамо учитеља који би на *нашем језику* (подвукла М. Р.) проповедао праву хришћанску веру” (према Бернштајн 1984: 78). Дакле, кнез нимало не сумња да ће житељи његове стране државе разумети језик саздан на основама језика својих саплеменика из околине Солуна.

Упркос, неретко споља усмеравањем, етничким и језичким дезинтеграционим процесима који су пратили словенски свет кроз историју, Предраг Пипер, уз пуну свест о негативним резултатима тих процеса, интимно је и после једанаест векова све словенске језике видео као *своје* и *наше* које повезује Реч као „свето причешће” (Пипер 2015: 7), као и свеколика традиција, руковети идеја и осећања које су у основи словенске културе и у дамару словенске душе (в. Ђурић 1997: 449). „Језик је живи музеј културне прошлости неког народа, а говор је живи музеј прошлости неког краја” – изговориће Предраг Пипер на Трибини „Српски језик и језичка политика” одржаној у Матици српској 31. октобра 2015. г. Полазећи од таквих уверења, Предраг Пипер је не само предочио историјски развој оделитих књижевних језика (највећим делом у *Уводу у славистику*, његовој најчитанијој књизи) него је дужну пажњу посветио свим словенским језицима, не заобилазећи ни оне најмање по броју корисника, али по много чему велике.

„Бавио сам се свим словенским језицима путем типолошких или контрастивних поређења или посматраним понаособ, највише српским, руским, пољским, македонским, словеначким. То су најчешће била граматичка истраживања. У њима сам настојао да одржим добру везу и са славистичком граматичком традицијом и са новим идејама у граматикографији...” – подсећа Предраг Пипер (2016: 177) у свом „аутолингвистичком” осврту.

Једна од најцитиранијих књига у српској лингвистици – наводи Љ. Поповић (2017: 324) – јесте књига *Језик и простор* (1997, 2001) у којој је Предраг Пипер изложио своју теорију семантичких локализација која ће наћи широку приме-

ну и у когнитивнолингвистичким истраживањима те, између осталог додаје: „Монографије Предрага Пипера *Лингвистичка русистика: студије и чланци* (2012) и *Лингвистичка славистика* (2014) могу се посматрати као два тома сабраних дела у којима је систематизовано и језгровито представљено оно што чини суштину лингвистичке славистике данас” (Исто: 325). За своју теорију семантичких локализација њен аутор каже: „Она, разуме се, није апсолутно аутономна. Неки њени корени сежу до XV века, а сродне идеје данас налазимо и у когнитивној лингвистици, док је у разним периодима имала различите верзије и називе. Мој допринос тој теоријској области био је у основи испрва структуралистички, а касније проширен неким искуствима функционалне граматике и когнитивне лингвистике” (Пипер 2016: 175). На истом месту професор Пипер изражава благо жаљење што му је недостајало времена за даље развијање ТСЛ и њено систематско представљање у међународним часописима. Зато је ова, као и друге теорије Предрага Пипера, подстакла многе његове ученике и сараднике да у теоријским оквирима које је поставио развијају сопствена истраживања, а које Љ. Поповић и М. Номаћи (2021: 468) оправдано препознају као припаднике лингвистичког круга, „који се сасвим јасно може оцртати и као лингвистичка школа Предрага Пипера”. Професор је, пре свих, уочавао и бројне друге проблеме са којима се суочавају Словени и славистика, па несребично хитао да попуни празнине, као да га је сам Бог послао „да браћи у невољи помаже”, како би, сећајући се својих бројних задужења на Крфу по преласку Албаније, рекао Станислав Винавер (2011: 33).

„Мало је народа који имају имењаке, а још мање народа имењака који припадају истој етничкој породици, као што је то случај са Србима у Лужици и Србима на Балкану” – изговорио је Предраг Пипер 2002. године поводом отварања, првенствено његовом заслугом, дотад највеће дигиталне сорабистичке библиотеке у свету у оквиру пројекта *Растко – Лужица*. Жалосну историју малобројних словенских имењака католичке и протестантске вероисповести, који су задивљујућом снагом успевали да се одрже и сачувају своје име, професор Пипер је осећао целовитошћу своје оправослављене и осветосављене душе,⁴ што само додатно показује да целовитост и постојаност властитог идентитета отвара простор за истинско разумевање и прихватање мање или више другачијих идентитета. Залажући се за реализацију поменутог пројекта, изнова је потврдио свој став о потреби очувања и афирмације „најбољег што су словенске културе стекле и пронеле кроз векове, и свих словенских специфичности у ризници духовне и материјалне културе човечанства” (Пипер 2008: 17). А поводом штампања прва четири тома *Српског биографског речника* у који је, као и у друге пројекте од националног и општесловенског значаја, и сам уложио огроман труд, Предраг Пипер (2009: 951) је, између осталог, рекао:

„Зрелост и стабилност једне културе препознаје се по томе колико је она добро ослоњена на прошлост и колико далеко наговештава будућност. Када је о прошлости реч, поред историјских процеса и

⁴ Иако је чинио све за духовно јединство Словена, Предраг Пипер је био дубоко укорењени православлац и далеко од савременог екуменизма и натконфесионалног утопизма (в. Калезић 2005: 32–33).

структура најчвршће тачке ослонца су истакнути појединци и њихова дела. Њихова истакнутост мери се, пре свега, тиме колико су допринели општем добру, колико су себе уградили у друге. Њихов допринос није само у делу него и у њима самима, у примеру служења свом народу и човечанству.”

Подсећању на истакнуте појединце српске и свесловенске писмености и културе Предраг Пипер је посветио значајан део свог стваралачког опуса. Предмет његове пажње нису били само светитељи и просветитељи, попут Свете солунске браће и Светог Саве, него и просветитељи какав је био Максим Терентјевич Суворов чија је мисија почетком 18. века умногоме подсећала на мисију Свете браће девет векова раније, потом Платон Кулаковски који је својим делом и професорским прегалаштвом задужио не само руску и пољску славистику него и јужнословенску, првенствено српску, па многи други, све до новијих поколења, за које се професору Пиперу учинило да се неправедно и постепено препуштају забораву или пак да се њихово дело приказује на мање или више селективан начин (Пипер 1988: 10), какав је био случај са погледима на језик Бодуена де Куртенеа које је Предраг Пипер најпре превео, приредио и уз предговор 1988. г. објавио под насловом *Лингвистички списи*. Од таквих задатака нису га могла удаљити никаква политичка и друга трвења међу словенским народима, па ни уочљива чињеница да је, упркос генетској и типолошкој сличности, за разлику од других језичких породица, словенски свет „изразитије издиференциран бројем књижевних језика него квалитетом и распоном међудијалекатских разлика” (Пипер 2008: 30). Напротив, чинио је све што је било у његовој моћи да изнесе на видело оно што Словене спаја стално указујући на, за то заслужне, најплеменитије представнике словенског рода, којима је – можемо то са сигурношћу рећи – и сам припадао. Као што се радовао научној периодици Матице српске и, као њен стални члан, улагао огроман труд да она умногоме остане и матица словенска (Пипер 2014: 231), па резултатима новосадске имењакиње у Лужици, Матице моравске и свих других, тако се радо освртао безмало на сваку нову монографију и зборник о словенским језицима и културама налазећи прилику да подвуче управо оно што те језике и културе спаја. Осврћући се на зборник *Од Мораве до Мораве* на тему чешко-српских односа, професор Пипер (Исто: 366), између осталог, скреће пажњу и на многе друге ономастичке паралеле, нпр. *од Лабe до Лаба, од Печи до Пећи, од Травника до Травника, од Книнице до Книна* итд., па закључује: „Ако је име заиста судбина, онда су нам судбине на загонетан начин ближе него што нам се обично чини у светлу сиве политичке свакодневнице.”

Свестан да су, иако најбројнија етничка скупина у Европи са завидном културном прошлошћу, научним и другим капацитетима, Словени данас далеко од места које би им у тој Европи морало припадати, и још даље од оне Ђурићеве замисли о њиховој улози на позорници света, Предраг Пипер је, ако и са жаљењем због те неправде, умео сталожено да сагледа разлоге неостварених идеја окупљања Словена које су се у 19. и 20. веку јављале под различитим називима – *идеја словенске узајамности, словенофилство, панславизам, неославизам, аустрославизам, па и југославизам* као дериват идеје *аустрославизма* (Пипер 2009: 99). У низу препрека успешног словенског окупљања „које

не би било усмерено ни против кога, којем би био циљ сарадња и испомоћ и у добрим и у лошим временима језички и културно блиских народа”, као што су недовољно добри или погрешно постављени програми, политизација идеја, наклоност других народа таквим идејама и др., као један од главних разлога професор Пипер издваја раскол у хришћанској цркви 1054. године, потом крсташке ратове и коначну вероисповедну поделу Словенства, што ће их сврстати у два културна круга – православно-византијски и западни (Исто: 100).

Званичној подели цркве 1054. године – историјски факти сведоче – још дуго су се, на свој начин и у практичном животу, опирали поједини умни владооци, црквени великодостојници и, сасвим природно, културни посленици – писци, градитељи и ини, који у својим делима шире или универзалне вредности нису зазирали од културног преплитања источног и западног. Довољно је присетити се лепоте Високих Дечана који, с једне стране, представља најлепши спој романског и византијског стила и, с друге стране, узидану свеколику хришћанску љубав двојице Срба – католика Вите Которанина и православца Данила Другог. Данас готово нестварно звуче речи уткане у Манифест Првог пансловенског конгреса одржаног у Прагу 1848. године:

„Први пут откад нас памти историја, ми – разједињени припадници великог племена, састали смо се у великом броју из далеких крајева како бисмо у братској вери размотрили наш заједнички посао. И разумели смо један другог не само благодарећи нашем прекрасном језику на којем говори осамдесет милиона људи, него и јединственим откуцајима наших срца и истоветношћу душевних стремљења...” (према Казинян 2015).

Могуће је наћи још подоста примера који илуструју да је, данас проказана, идеја панславизма спонтано и искрено прихватана. Предраг Пипер (2021: 16) подсећа да су такве идеје „обично биле сузбијане уочи и у току великих европских ратних катаклизми, а јачале су после словенских ослободилачких победа”. Можемо, дакле, са жаљењем констатовати што су слични сви досадашњи изрази словенског полета били кратког даха, за разлику од хомогенизације других породица народа која се под различитим називима – пангерманизам, пантураанизам и пантуркизам посебно, показивала „необичну способност адаптације сваки пут у новим условима” (Казанян 2015). И опет, за разлику од неких других *изама* који су настајали на идеји територијалног и културног потчињавања других народа, *панславизам*, *аустрославизам* или *југославизам* у замисли најчаснијих представника тих покрета иницирани су тежњом да се изнова стекне изгубљена слобода. Ношени идејама правде, Словени, посебно они из круга *Slavia Orthodoxa*, често су губили из вида да наспрам њихове парадигматичности стоји беспринципијелна прагматичност других (Пипер 2010: 148) у којој није било места за идеје свејединства уграђене у дела најбољих православних мислилаца – философа и писаца. Напротив, иза декларативно исказиване бриге европских званичника за мултикултуралност и вишејезичност бивали су све уочљивији „споља изазвани дегенеративни процеси на словенским културама и језицима, и на српском посебно” (Исто: 158). Професор Предраг Пипер је не једном указао на „метафизичко зло које покреће сваковрсну незајажљивост оних који духовне вредности и самосвест других народа виде пре свега као сметњу да неки слабији народ преваре и похарају (...) Да би се таквим народом

могло управљати, сматра се, треба му уклонити самосвест, сломити духовну кичму, укинути и уништити духовне вредности до којих му је стало и довести га до тога да милом или силом прихвати туђе као боље” (Исто: 158–159). У таквим околностима, и упркос њима, уместо збијања у циљу тражења и налажења мере која би тежила човечности, једни међу православним Словенима су, слушајући дамаре властите душе, ишчекивали правду маштајући о јединству на добро васколиког света, други су приклонивши се голом прагматизму и лажном космополитизму отпадали од сопственог народа и усмеравали критичку оштрицу на најбоље у историји и култури тог народа. То су они, по речима Предрага Пипера „предрадници на терену” – представници управо оног народа чију културну баштину треба похарати (Исто: 160).

Суштину проблема словенске „*граничне личности*” која, у историјском смислу, остаје „вечито на путу”, А. С. Панарин (2004: 8) сажео је у једној реченици: „Све услове сопственог постојања она узима под знаком другачије-могућег, на нивоу поређења, где се западноевропско искуство доживљава као основна мера и норма, а своје национално – као полулегалитимно које у процесу ‘модернизације’ и ‘европеизације’ захтева поправку.”

Положај и стање словенских језика, њихових народа и култура, пре свега, српског језика и народа на размеђу двају миленијума, иницирало је потребу Предрага Пипера да почесто искорачи из дотад примарних тема његовог научног интересовања и посвети се социолингвистичкој проблематици која, како по обиму и тематској разноврсности тако и по научним донетима, заузима значајно место у његовом свеукупном научном опусу (в. Рељић 2016: 108–121). У оквиру широког спектра социолингвистичких тема Предрага Пипера са темељито разрађеном и на етичким те естетским критеријумима ослоњеном еколингвистиком, што би изискивало потребу да се „у највећој могућој мери језиком остварује лепо, добро и истинито, као три лица исте суштине онога што је најбоље и у човеку и у језику” (Пипер 2010: 14), у фокусу пажње Предрага Пипера је и бројчано редуковање словенског становништва („У демографском погледу Словенство је на очигледној низбрдици” – Пипер 2021: 17), сужење територија и смањење броја корисника појединих словенских језика, као последици дезинтеграције држава, језичке сецесије и настанка политичких језика, што води ка даљој диференцијацији словенског света (Пипер 2008: 93–95; 2010: 61). У вези са овим проблемом, професор Пипер много пута скреће пажњу на тенденције корените измене националног идентитета те језичког идентитета као његовог неодвојивог дела. Особеност приступа Предрага Пипера овом питању огледа се најпре у уочавању кључних проблема, потом теоријском и, где год је то потребно, емпиријском истраживању узрока, манифестација и последица датих проблема.

У тексту „Словенство и савремени свет” штампаном по ауторовом упокојењу, професор Предраг Пипер је – стоји у сажетку – настојао да предочи „општу слику Словенства, као словенских народа и култура посматраних у целини, на почетку треће деценије 21. века, у светлу кризе у којој се савремени свет налази и која се одражава на словенски свет” (Пипер 2021: 15). У продужетку текста даје се слика опште моралне посувраћености савременог света, назадовања које се очитује у сфери васпитања и образовања, злоупотреби језика и медија,

вулгаризацији уметности, глобалној дехристијанизацији итд. као последици чињенице да се кормило глобалног управљања налази у рукама какократа или какистократа (од грч. *κάκιστος*), тј. најгорих (Исто: 22–23). Не поричући значај личног и националног идентитета и полазећи од властите укоренености у вери, као и непосустале жеље за јединством Словена, професор Пипер подвлачи: „Кратко речено, духовно јединство словенских и других народа важније је од државног, политичког, економског итд. Што су Словени у духу ближи једни другима, а тиме и Творцу, то ће се боље узајамно повезивати и у стварима световног живота тежећи од савеза ка саборности, од световног ка светом, што је позната идеја (нпр. Леонтјев 1885–1886; Поповић 1940; Велимировић 1996)” (Исто: 21).

Препреку том духовном јединству Предраг Пипер види у пољуљаности словенских националних култура и језика, у обезвређивању свог и прихватању туђег као престижнијег и, посебно, у дехристијанизовању планете и наметању *New age* доктрине, тј. глобализоване садржајне и естетске мешавине са идентичним манифестацијама у језику, религији, сликарству, књижевности, позоришту (в. Рељић, 2017: 743–754), које није заобишло ни словенски свет. „Једна верзија таквог тровања умова и душа људи јесте ницање сваковрсних неопаганских секти. Данас у словенском свету има преко двеста неопаганских словенских назовицркава, са својим припадницима, жрецима, измишљеним ритуалима и божанствима, верским текстовима и сајтовима” (Пипер 2021: 27). У процесу глобалног дехристијанизовања планете, релативизовању основних истина и мешања религија „у духу њу ејџа” Предраг Пипер назире стварање „‘новог света’ са светском антицрквом. Тако би се појам човека његовим привременим преосмишљавањем у натчовека, супермена и ‘људе посебног кова’ могао завршити у постчовеку и нечовеку као човеку без човечности” (Исто: 28).

Расправу о било ком проблему од општег значаја, па тако ни ову, Предраг Пипер не затвара без питања шта учинити те, истичући потребу окретања начелима глобализације добра, глобализације личног и националног поштовања других, као и самопоштовања, спајања најбољег што постоји у словенској традицији с најбољим у традицијама и садашњости других култура итд. каже:

„Свако ко није равнодушан према будућности Словенства себе треба да упита колико су му та начела блиска или колико је лично од њих далеко. Јер и у општим успесима постоје појединачни неуспеси, као што и у општим тренутним поразима постоје појединачни подвизи. На свакоме је да изабере чему ће тежити и којим ће путем ићи...” (Пипер 2010: 62).

Цитирана литература

- Бердяев, Николай. *Философия неравенства (о культуре)*. Электронная библиотека RoyalLib.com, 2006.
- [Berdâev, Nikolaj. *Filosofîâ neravenstva (o kul'ture)*. Elektronnaâ biblioteka RoyalLib.com, 2006]
- Бернштейн, Самуил Б. *Константин–Философ и Мефодий*. Москва: Изд-во Московского университета, 1984.
- [Bernshtejn, Samuil B. *Konstantin–Filosof i Mefodij*. Moskva: Izd-vo Moskovskogo universiteta, 1984]
- Верецагин, Евгений М. «Вхождение славянства в христианскую культуру: деятельность первоучителей Кирилла и Мефодия». *История культур славянских народов. Том I: Древность и Средневековье*. Москва: ГАСК, 2003, 59–90.
- [Vereshchagin, Evgenij M. «Vhozdenie slavânstva v hristianskuû kul'turu: deâtel'nost' pervouchitelei Kirilla i Mefodiâ». *Istoriâ kul'tur slavânskikh narodov. Tom I: Drevnost' i Srednevekov'e*. Moskva: GASK, 2003, 59–90]
- Винавер, Станислав. *Ратни другови*. Београд: Жагор, 2011.
- [Vinaver, Stanislav. *Ratni drugovi*. Beograd: Žagor, 2011]
- Ђурић, Н. Милош. *Културна историја и рани философски списи*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1997.
- [Đurić, N. Miloš. *Kulturna istorija i rani filosofski spisi*. Beograd: zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1997]
- Јевтић, Милош. *Трагом речи. Разговори са Предрагом Пипером*. Београд: Београдска књига, 2009.
- [Jevtić, Miloš. *Tragom reči. Razgovori sa Predragom Piperom*. Beograd: Beogradska knjiga, 2009]
- Казинян, Арис. «Два полјуса – панславизм и пантјуркизм». <<https://regnum.ru/news/polit/2030818.html>>, 2015.
- [Kazinjan, Aris. «Dva polûsa – panslavizm i pantûrkizm». <<https://regnum.ru/news/polit/2030818.html>>, 2015]
- Калезић, М. Димитрије. *Антропологија философије свејединства и Библија*. Београд: Издавачки фонд Архиепископије београдско-карловачке; Фоча: Православни богословски факултет Сарајевског универзитета, 2005.
- [Kalezić, M. Dimitrije. *Antropologija filosofije svejedinstva i Biblija*. Beograd: Izdavački fond Arhiepiskopije beogradsko-karlovačke; Foča: Pravoslavni bogoslovski fakultet Sarajevskog univerziteta, 2005]
- Панарин, Александр С. «Славянский мир сегодня: очарованные странники на опасной дороге». *Востоchnohristianskaja civilizacija i problemy mezhregional'nogo vzaimodejstviâ*. Москва: РАН – Институт философии – Правительство Москвы, 2004, 7–18.
- [Panarin, Aleksandr S. «Slavânskij mir segodnâ: ocharovannye stranniki na opasnoj doroge». *Vostochnohristianskaâ civilizaciâ i problemy mezhregional'nogo vzaimodejstviâ*. Moskva: RAN – Institut filosofii - Pravitel'stvo Moskvy, 2004, 7–18]
- Пипер, Предраг. *Предговор: Јан Бодуен де Куртене. Лингвистички списи (превео и приредио Предраг Пипер)*. Нови Сад: Књижевна заједница Новог Сада, 1988.
- [Piper, Predrag. *Predgovor: Jan Boduen de Kurtene. Lingvistički spisi (preveo i priredio Predrag Piper)*. Novi Sad: Književna zajednica Novog Sada, 1988]
- Пипер, Предраг. *Увод у славистику 1. 2., прерађено издање*. Београд: Завод за уџбенике, 2008.
- [Piper, Predrag. *Uvod u slavistiku 1. 2., prerađeno izdanje*. Beograd: Zavod za udžbenike, 2008]
- Пипер, Предраг. „Биографија као култура сећања”. *Летопис Матице српске*. Год. 185, књ. 484, св. 6 (децембар 2009), 951–957.

- [Piper, Predrag. „Biografika kao kultura sećanja”. *Letopis Matice srpske*. God. 185, knj. 484, sv. 6 (decembar 2009), 951–957]
- Пипер, Предраг. Српски између великих и малих језика. – 3. допуњено издање. Београд: Београдска књига, 2010.
- [Piper, Predrag. *Srpski između velikih i malih jezika*. – 3. dopunjeno izdanje. Beograd: Beogradska knjiga, 2010]
- Пипер, Предраг. Лингвистичка славистика: студије и чланци. Београд: Славистичко друштво Србије, 2014.
- [Piper, Predrag. *Lingvistička slavistika: studije i članci*. Beograd: Slavističko društvo Srbije, 2014]
- Пипер, Предраг. „Идентитет је динамичка категорија” (интервју водили Александар Дунђерин и Живојин Ракочевић). *Видовдански гласник XXIV*, 23 (2015), 7–11.
- [Piper, Predrag. «Identitet je dinamička kategorija» (intervju vodili leksandar Dunderin i Živojin Rakočević). *Vidovdanski glasnik XXIV*, 23 (2015), 7–11]
- Пипер, Предраг. „Осврт на четири деценије у лингвистици и славистици: самосведочење”. [У:] Драгана Д. Јовановић (ур.) *Лингвистика и славистика у делу Предрага Пипера: зборник радова*. Нови Сад: Библиотека Матице српске, 2016, 171–179.
- [Piper, Predrag. „Osvert na četiri decenije u lingvistici i slavistici: samosvedočenje”. [U:] Dragana D. Jovanović (ur.) *Lingvistika i slavistika u delu Predraga Pipera: zbornik radova*. Novi Sad: Biblioteka Matice srpske, 2016, 171–179]
- Пипер, Предраг. „Ћирилицу су створили свети људи” (интервју водила Оливера Балабан). <<https://mitropolija.com/2018/08/14/akademik-predrag-piper-cirilicu-su-stvorili-sveti-ljudi>>.
- [Piper, Predrag. «Ćirilicu su stvorili sveti ljudi» (intervju vodila olivera Balaban). <<https://mitropolija.com/2018/08/14/akademik-predrag-piper-cirilicu-su-stvorili-sveti-ljudi>>]
- Пипер, Предраг. „Словенство и савремени свет”. *Зборник Матице српске за славистику* 100, 2021, 15–39.
- [Piper, Predrag. „Slovenstvo i savremeni svet”. *Zbornik Matice srpske za slavistiku* 100, 2021, 15–39]
- Поповић, Људмила. „Актуелна питања когнитивнолингвистичких проучавања српског језика”. *Јужнословенски филолог* 73, 3–4, 2017: 315–354.
- [Popović, Ljudmila. „Aktuelna pitanja kognitivnolingvističkih proučavanja srpskog jezika”. *Južnoslovenski filolog* 73, 3 – 4, 2017: 315–354]
- Поповић, Људмила., Мотоки Номачи. „Језик као пут ка добром: у спомен на академика Предрага Пипера (1950–2021)”. *Slavistična revija, letnik* 69 (2021), št. 4 (oktober – december), 467–470.
- [Popović, Ljudmila., Motoki Nomači. „Jezik kao put ka dobrom: u spomen na akademika Predraga Pipera (1950–2021)”. *Slavistična revija, letnik* 69 (2021), št. 4 (oktober – december), 467–470]
- Рељић, Митра. „Социолингвистичке теме Предрага Пипера”. [У:] Драгана Д. Јовановић (ур.) *Лингвистика и славистика у делу Предрага Пипера: зборник радова*. Нови Сад: Библиотека Матице српске, 2016, 108–121.
- [Reljić, Mitra. „Sociolingvističke teme Predraga Pipera”. [U:] Dragana D. Jovanović (ur.) *Lingvistika i slavistika u delu Predraga pipera: zbornik radova*. Novi Sad: Biblioteka Matice srpske, 2016, 108–121]
- Рељић, Митра. „Унификација и диференцијација у процесу глокализације (на примеру српског језика)”. [У:] Урош Шуваковић, Оливера Марковић-Савић (ур.) *Глобализација и глокализација: међународни тематски зборник*. Београд: Српско социолошко друштво и Институт за политичке студије, Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 2017, 743–754.

[Reljić, Mitra. „Unifikacija i diferencijacija u procesu globalizacije (a primeru srpskog jezika)”. [U:] Uroš Šuvaković, Olivera Marković-Savić (ur.) Globalizacija i globalizacija: Međunarodni tematski zbornik. Beograd: Srpsko sociološko društvo i Institut za političke studije; Kosovska Mitrovica: Filozofski fakultet Univerziteta u Prištini, 2017, 743–754]

Митра Релич

СЛАВЯНСКАЯ МИССИЯ АКАДЕМИКА ПРЕДРАГА ПИПЕРА

Резюме

В предлагаемой статье указывается на научную преданность академика Предрага Пипера славистике и славянству, причисляющей его к ряду выдающихся и самых благородных представителей славянского племени – подлинных продолжателей миссии Святых славянских братьев. Его, по объему и результатам, замечательное научное творчество и всеобщий вклад в изучение славянских языков, культур и традиций свидетельствует о том, что профессор Преграг Пипер, подобно нашим давним предкам, все славянские языки воспринимал как *свои и наши*. Придерживаясь таких профессиональных взглядов и христианской этики любви, он оставался на своем пути вопреки всяким вероисповедным, политическим и иным раздорам, сопровождающим славян с самого начала их христианской истории по сей день.

Ключевые слова: Предраг Пипер, славистика, славянство, Святые братья, миссия, язык, культура, традиция, идентичность.